

»Jazykový zákon« (Publikace státověd. společnosti 1920), »K otázce jazykového práva cizozemců v československé republice« (Právník 1921), »Přípravné práce ku sjednocení civilního řádu soudního« (Právník 1922), »K nauce o stranách ve sporu.« (Pocta Heyrovského 1923.)

Četné jsou také Horovy monografie. R. 1906 vydal v knihovně »Sborníku« »Nauka o přístupu« a »Procesní úkony podle práva rakouského«. R. 1910 tamtéž: »Procesní úprava kollise nároků.« R. 1914 v Knihovně Všehrdu »Odvolání podle rak. civilního řádu soudního« a u Manze 1916 »Der Konkurskommissär«. Z posledních prací sluší citovati »Civilní řád soudní na Slovensku« (Knihovna »Právnického obzoru I. 1922 — před tím v Právnickém obzoru bratislavském), Učebnici procesního práva I. díl (vlastním nákladem) a zdařilý překlad civilního soudního řádu ve sbírce »Kompasu«. Od r. 1910 je prof. Hora redaktorem »Právníka«. Š.

II. právnický sjezd. Přípravný komitét publikoval v červencovém čísle »Právníka« řá d s j e z d o v ý, v němž překvapuje ignorování právní historie, ústavního práva, národního hospodářství a mezinárodního práva. Nebude se také vůbec jednati o stavovských otázkách a o organisaci práce. Pokud se dalších přípravných prací dotýče, jedná se dosud mezi zúčastněnými »Právnickými jednotami« o otázkách. Doba konání sjezdu nebyla určena. V.

Nález volebního soudu o ztrátě poslaneckých mandátů dra Vrben-ského a jeho tří společníků a zejména jeho odůvodnění vyvolalo řadu novinářských i právnických kritik a odsouzení. V prvé řadě činěna vol. soudu oprávněná výtky, že překročil kompetenční ustanovení § 13 zák. o volebním soudě, podle něhož rozhoduje tento o ztrátě mandátu výlučně ve dvou případech: když totiž zvolený po volbě ztratil volitelnost a když přestal býti z důvodů nízkých a nečestných příslušníkem své strany; kdežto volební soud zbavil jmenované poslance mandátů z důvodů v § 13 nejmenovaném. Tento právnický poklesek jest vysvětlitelný jedině tím, že tu vol. soud projevil úsilovnou snahu řešiti věc čistě právnický bez intervence úvah politických. Ale právě tím ocitl se v rozporu se zákonem, který ho v tomto případě povolává nikoliv k řešení otázky právnické, nýbrž čistě politicko-mravní. Úkol vol. soudu je tu velmi obtížný. Není tu obdoby se soudcem trestním, který rozhoduje otázku ztráty práva volebního na základě úvahy, zda čin trestný byl spáchán z pohnutek nízkých a nečestných. Zde není nesnadno uvážiti, zda čin trestný jest nadto kvalifikován zvláštní nízkostí mravní, neboť tu jde o nízkost a nečestnost v obyčejných vztazích životních, tedy o otázku obecné morálky, kde názor soudce nebude se zpravidla lišit od shodného názoru vsí veřejnosti. Stejně snadno učiní si soud úsudek o nízkosti a nepočestnosti jednání poslance resp. senátora, který by byl vyloučen ze strany pro nějaký trestný neb nemravný čin, tedy pro čin, pro který by někdo mohl býti vyloučen z jiné korporace neb spolku, bojkotován ve společnosti, vyděděn a pod. Neskonale těžší jest však postavení soudu, který má mravně kvalifikovati čin politický nemotivovaný egoismem. Už proto, že zde půjde skoro vždy o otázku eminentně politickou, o politické — vsí veřejnosti dychtivě sledované — zhodnocení politických činů a osobností, tedy úkol dosud nikdy soudu neukládaný. K tomu pak přistupuje nutnost záporné zhodnocení těchto osob vysloviti výrazy, které v tomto spojení jsou přece jen příliš silné.

Ale přes to neměl se vol. soud vyhýbatí řešení právě této otázky, neboť k ničemu jinému jej zákon nepovolává. Bude musit tak učinit příště. Bude si musit především položit zásadní otázku, zda v oné nízkosti a nepočestnosti chce viděti jen porušení mravních zásad obecných nebo i porušení t. zv. »politické morálky«, nepsaného to stavovského politicko-parlamentárního kodexu, podle něhož za určitých okolností bude odsouditi i čin motivovaný pouhým neegoistickým politickým přesvědčením.

V případě zcela obdobném případě zmíněných čtyř poslanců může přistě vol. soud uvážiti dále onu quaestio facti, zda dotýčný držitel mandátu nepodepisoval abdikační revers spoléhaje již vzhledem k § 22 úst. list. na jeho neplatnost čili zda jej nepodpisoval jsa si vědom toho, že v případě rozporu svého mínění s míněním většiny strany poruší buď dané slovo nebo § 22 úst. listiny. —n—

Britská říše. (Z přednášek Dra A. P. Newtona, profesora londýnské university.) Britská říše je skupina útvarů velmi odlišných co do rasy, povahy i politického vývoje. Skládá se z britských ostrovů (Anglie, Skotsko, Wales), dominií, kolonií a protektorátů. Britská říše, s níž bude moci konkurovati jen Japonsko, má svůj vznik v kolonisaci a dobrovolných ústupech. Nebylo zde fyzické moci, centralismu ani militarismu. Pojítka rozsáhlé britské říše jsou vrchní správní úřady, král a loďstvo; říši tuto možno nyní nazvati svazem národů ve Svazu Národů.

Samosprávná dominia (Kanada, Austrálie, Jihoafrická Unie, Nový Zeeland a Nový Foundland, Irský svobodný stát a Rhodesia) jsou dvojího původu: buď utvořena z federací (první tři dominia), nebo nabyla statu dominií použitím královské prerogativy. Kanada je první dominium vzniklé z federace čtyř provincií ve smyslu zákona The Imperial Act 30—31 Victoria C 3 r. 1867. Nový Jižní Wales založen r. 1788 jako trestanecká osada; Západní Austrálie poprvé navštívena Angličany r. 1688, formálně převzata do svazku říše 1829, Tasmanie 1803, Jižní Austrálie a Victoria 1836, Queensland 1859. Společnou jest federální rada premiérů; federace postupuje uspišena celními nesnázemi mezi státy, až r. 1900 vzniká ze šesti států pospolitá obec (The Commonwealth of Australia) zákonem The Imperial Act 63—64 Victoria C 12. — Jihoafrická Unie: Mys Dobré Naděje, původně majetek holandské společnosti východo-indické, r. 1795 obsazen Brity, r. 1803 vrácen republice batavské, r. 1806 znovu obsazen Brity a r. 1814 navždy postoupen britské koruně. Význam Jižní Afriky stoupá objevením diamantů a zlata, železniční spojení se rozšiřuje. R. 1848 anektuje Britsko oranžský svobodný stát, avšak ne na dlouho; vrací jej Holanďanům a zabírá Transvaal. Než i tento vrací se Holanďanům s výminkou britské suverenity. Po skončení boerské války (1899—1902) anektovány oba holandské státy. R. 1906—1907 Transvalu i Oranje-River Colony udělena autonomie. Unie čtyř států uzákoněna Imperial Act-em G. Edward VII. C 9; nezanikla možnost připojení Rhodesie jako pátého člena k Unii.

Indie je jediná část říše, již možno srovnati se starověkými říšemi; dvě třetiny jsou podrobeny britské správě, jedna třetina, povětšinou domorodé státy, jest pod britskou ochranou. Podle nynějšího politického rozdělení rozpadá se Indie na devět hlavních provincií (Madres, Bengal, Bihar-Orisne, Agra-Oudh, Bombey, Assam, Punjab, Střední provincie a Burma) a 6 menších provincií (Severozápadní pohraniční provincie, britský Baluchistan, Ajmet-Merwara, Coorg, Ardanam, ostrovy Nikobarské a Delhi). Domorodých států je asi 700. Malý stát Bhopal, jediný z indických států, je ovládán ženskou rukou. Na britském teritoriu sídlí asi 247 milionů obyvatelů; domorodé státy mají 72 mil. obyv., sídlí tudíž v celé Indii 319,000,000 lidí. Poměr Anglie k Indii jest přátelský: indiští zástupci přibíráni na říšskou konferenci r. 1917, do válečného kabinetu, ba zasedají i na mírových konferencích. Anglie hodlá v budoucnu podporovati, ovšem nikoli náhle, samosprávu; konečným cílem je politické osvobození.

Kolonie postupně ubývá, protektorátů naopak přibývá. Kolonie mají zastupitelské instituce, nikoli však odpovědnou vládu. Protektorát se zakládá na tom, že ochranná mocnost odvozuje své postavení ze smlouvy uzavřené s chráněným svazem, jenž má zřízení primitivního rázu. Protektoráty jsou považovány za cizí půdu a jsou spravovány ministerstvem pro Osady. Zřízení protektorátů existuje asi od 40 let, avšak je opřeno o bohaté zkušenosti. Africké protektoráty jsou velmi